

О. Г. Рymar,

*к. е. н., доцент кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін НННІЕМ,
Західноукраїнський національний університет*

ORCID ID: 0000-0003-2273-1157

І. О. Мазуркевич,

к. е. н., доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи, Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

ORCID ID: 0000-0001-6648-9994

DOI: 10.32702/2306-6806.2021.3.66

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

O. Rymar,

*PhD in Economics, Associate Professor of the Department of fundamental
and special disciplines NERIEEM, West ukrainian national university*

I. Mazurkevych,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of tourism, hotel and restaurant

business, Vinnytsia Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics

PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF FOOD INDUSTRY OF UKRAINE

Забезпечення продовольчої безпеки держави напряму залежить від рівня розвитку харчової промисловості України. Слідування європейським стандартам функціонування галузей харчової промисловості є пріоритетним завданням, яке поставлено перед Україною в умовах глобалізації та інтеграції до Європейського Союзу. Здатність забезпечити потреби вітчизняного ринку та підвищити рівень конкурентоспроможності українських підприємств залежить від чіткого розуміння викликів, які стоять перед стратегічно важливою галуззю вітчизняної промисловості.

У статті розглянуто основні проблеми, які стосуються харчової промисловості України, окреслено перспективи розвитку вітчизняного харчового виробництва. Звернуто увагу на сучасні деструктивні процеси та негативні тенденції, що характерні галузям харчової промисловості. Розкрито наукові спостереження та узагальнення щодо пріоритетів політики у галузі харчової промисловості. Наголошено на необхідності розробки стратегічного документу, що визначатиме цілі та пріоритети як підприємств харчової промисловості, так і галузі загалом. Відзначено, що в умовах сучасності необхідно покращити інвестиційний клімат та обсяги державної підтримки, підвищити якість управління провідною галуззю економіки.

Серед основних проблем традиційно залишаються такі позиції: неефективність нормативно-правового регулювання, відсутність ефективних програм залучення інвестицій, недостатність матеріально-технічної бази, відсутність ринків збуту, зменшення прибутковості підприємств тощо. Під впливом складних економічних, політичних та епідеміологічних чинників харчова та переробна промисловість України зазнали змін, які позначилися на попиті на продовольства, процедурі постачання товарів та розвитку бізнесу.

Перспективні напрями розвитку галузі повинні бути націлені на підвищення конкурентоспроможності підприємств харчової промисловості, покращення інвестиційного клімату, розроблення стратегічних документів, оптимізацію управлінських процесів, захисту інтересів споживачів та працівників, удосконалення законодавчої бази.

Дослідження розвитку однієї з найбільш необхідних галузей вітчизняної промисловості надасть можливість для поступового врегулювання економічної ситуації в країні, забезпечення населення високоякісною продукцією, підвищення стандартів якості та безпеки продуктів харчової промисловості.

Тому варто сказати, що перспективи розвитку харчової промисловості напряму залежатимуть від зростання галузі, її конкурентоспроможності та ефективності економічних важелів впливу.

Ensuring food security of the state directly depends on the level of development of the food industry of Ukraine. Adherence to European standards for the functioning of the food industry is a priority for Ukraine in the context of globalization and integration into the European Union. The ability to meet the needs of the domestic market and increase the level of competitiveness of Ukrainian enterprises depends on a clear understanding of the challenges facing a strategically important branch of domestic industry.

The article considers the main problems related to the food industry of Ukraine, outlines the prospects for the development of domestic food production. Attention is paid to modern destructive processes and negative trends that characterize the food industry. Scientific observations and generalizations on food policy priorities are revealed. Emphasis was placed on the need to develop a strategic document that will define the goals and priorities of both the food industry and the industry as a whole. It is noted that in modern conditions it is necessary to improve the investment climate and the amount of state support, to improve the quality of management of the leading sector of the economy.

Among the main problems traditionally remain such positions as: inefficiency of legal regulation, lack of effective programs to attract investment, lack of material and technical base, lack of markets, reduced profitability of enterprises and more. Under the influence of complex economic, political and epidemiological factors, the food and processing industry of Ukraine has undergone changes that have affected the demand for food, the procedure for supplying goods and business development.

The study of the development of one of the most necessary branches of domestic industry will provide opportunities for the gradual settlement of the economic situation in the country, providing the population with high quality products, raising standards of quality and safety of food products.

Therefore, it should be noted that the prospects for the development of the food industry will directly depend on the growth of the industry, its competitiveness and the efficiency of economic levers of influence.

Ключові слова: харчова промисловість, інвестиції, виклики та перспективи, інновації, стратегія.
Key words: food industry, investments, challenges and prospects, innovations, strategy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Прогресивний розвиток харчової промисловості є важливим аспектом сучасної політики держави. Необхідність досягнення рівня економічно розвинених країн світу змушує переглядати інвестиційні, інноваційні, фінансові орієнтири, які забезпечують функціонування підприємств харчової промисловості в Україні. Зважаючи на вагоме значення харчової промисловості у контексті розвитку економіки, забезпечення продовольчої безпеки, дослідження проблем та перспектив зростання вказаної галузі є актуальним напрямом вітчизняної науки.

Біокремлення проблемних аспектів та напрямів подальших теоретичних і практичних спрямувань дозволить ґрунтовно попередити та подолати труднощі, які виникають у зазначеній сфері, і сформуванню дієвих та конструктивних заходів щодо дозволить у перспективі досягнути покращення у розвитку харчової промисловості України, наблизивши її показники до рівня провідних країн світу. В умовах глибоких кризових явищ опрацювання стратегічно важливих питань розвитку промисловості та промислової політики є ефективним засобом знаходження шляхів забезпечення подальшого розвитку вказаної галузі, дослідження тенденцій та перспектив її функціонування.

МЕТА РОБОТИ

Метою роботи є розкриття сучасного стану розвитку харчової промисловості, проблем та перспектив її розвитку. Визначена мета передбачає виконання таких завдань:

- визначити проблеми, які виникають на сучасному етапі функціонування галузі харчової промисловості;
- сформуванню бачення перспективних напрямів розвитку промисловості України в умовах складної економічної ситуації.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Гарантування продовольчої безпеки держави напряму залежить від розвитку харчової промисловості. Необхідність реалізації потенціалу вказаної галузі в нинішніх соціально-політичних умовах є серйозним викликом для усіх суб'єктів забезпечення інноваційного розвитку промисловості. Попри наявні труднощі, харчова промисловість є одним з найбільш конкурентоздатних секторів економіки, стрімкий розвиток якого важливий для української промисловості.

Прогресивність розвитку харчової промисловості підтверджується статистичними даними. Так, обсяги реалізації від виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів становить більше 20% від загальної обсягу реалізованої промислової продукції України [1].

Науковці М.П. Сичевський та А.Е. Юзєфович наголошують, що харчова промисловість є стратегічним чинником соціально-економічного прогресу суспільства. Науковці звертають увагу, що поряд із гарантуванням соціальної безпеки харчова промисловість надає стабільну підтримку щодо функціонування ринку для сільськогосподарських підприємств і домогосподарств сільського населення; є необхідною складовою агропромислового комплексу [2, с. 48—49].

Дійсно, харчова промисловість має серйозний вплив на економіку держави, обсяг надходжень до бюджетів різних рівнів, розвиток різних галузей вітчизняної промисловості. Водночас як і більшість напрямів державного будівництва, у вітчизняній практиці існує значна кількість проблем, що впливають на потужність національної системи харчової промисловості.

1. Низька якість управління харчовою промисловістю.

Ефективний менеджмент дозволяє якісно стандартизувати роботу підприємства харчової промисловості,

упорядкувати управлінські процеси відповідно до вимог ринкової економіки, задовольняючи інтереси суспільства та держави.

Іванечко П.М. розглядає проблеми в управлінні, які виникають на зовнішньому та внутрішньому рівнях (рівень держави та рівень підприємства відповідно). Загальними проблемами залишаються існування застарілих методів управління, використання неефективних програм, невідповідність облікового забезпечення та управлінського забезпечення [3].

Ігнорування процесу впровадження інновацій в управлінську складову розвитку харчової промисловості позначається на ефективному контролюванні, прогнозуванні та прийнятті якісних рішень. Ефективне управління галуззю є одним з актуальних проблем, вирішення якої дозволить оптимізувати процес менеджменту на підприємствах, розширити виробничі потужності та ринки збуту.

2. Недостатні обсяги фінансування, інвестиційні вкладення у розвиток галузей харчової промисловості.

Реалії сьогодення змушують шукати нові інвестиції, які здатні оновити технологічні процеси та технічну базу на підприємствах.

Покращення виробничого потенціалу підприємств та формування потужної системи виробництва продуктів харчування, на переконання науковців, визнається належним фінансовим забезпеченням. Гальмування розвитку харчової промисловості, відсутність інноваційного оновлення, недостатність ефективних технологій пояснюється неналежним рівнем фінансового забезпечення [4, с. 4].

Низьке фінансування не дозволяє оновити застаріле обладнання, забезпечити впровадження інновацій, розкрити потенціал, який історично закладений у розвитку вказаної галузі на теренах України.

Дослідження, проведені О.В. Коваленко, продемонстрували, що обсяги залучених інвестицій є недостатніми і майже не застосовуються на вітчизняних підприємствах. Вкладення в українську промисловість 1% капітальних інвестицій здатне забезпечити підвищення рівня чистого доходу від реалізації продукції в промисловості лише на 0,292% [5, с. 238].

Незначні витрати на інновації, низькі обсяги фінансування призводять до зношення основних фондів, зниження ступеня технологічного забезпечення поглиблюють проблемні питання матеріально-технічного забезпечення галузі.

3. Низька якість законодавчих положень, що регламентують особливості функціонування харчової промисловості.

Попри те, що укладання Угоди про Асоціацію передбачало гармонізацію та підвищення стандартів регулювання харчової промисловості, очікуваного вдосконалення не відбулося.

Вихід на європейський ринок збуту залишається значною проблемою галузі, вирішення якої передбачає рішучі та ефективні кроки щодо поширення та використання кращого європейського досвіду регламентації та реалізації політики у зазначеній сфері.

Фахівці вважають, що якісні зміни, пов'язані з гармонізацією українського законодавства з європейським відкриє для українських виробників широкі можливості диверсифікації експорту продукції на світовий та європейський ринки, дозволить бути учасником процесу державних закупівель в ЄС [6, с. 9].

4. Складна економічна, політична та епідеміологічна ситуація.

Кризові явища суспільного життя в Україні створюють несприятливу ситуацію як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, що впливає на обсяги постачання продукції, інвестиційний клімат, ринки збуту тощо.

Швець Ю.О та Бутенко А.А. переконані, що нестабільна економічна та політична ситуація у країні є значною проблемою, що спричиняє несприятливий клімат

для іноземних інвесторів. Це призводить до погіршення економічних показників скорочення попиту і обсягів виробництва продуктів харчової промисловості [7, с. 73].

Важливо, щоб навіть у складних умовах управління галуззю харчової промисловості, керівники орієнтувалися на кінцевого споживача та підтримували високі стандарти, які притаманні вітчизняній моделі вказаної галузі господарства.

У Стратегії розвитку експорту продукції сільськогосподарства, харчової та переробної промисловості України на період до 2026 року виділено також проблеми, пов'язані зі зміною агрокліматичних умов, стимулюванням пропозиції в умовах обмеженого попиту, гарантуванням безпечності продукції, поліпшенням умов доступу вітчизняних експортерів до зовнішнього ринку [8].

Безумовно, кон'юнктура вітчизняного та зарубіжного ринків повинна братися до уваги при створенні можливостей реалізації продукції з метою розкриття потенціалу агропромислового сектору та забезпечення промислової безпеки держави.

Аналіз стану галузей АПК, проведений Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства у 2020 році, продемонстрував, що збільшення обсягів сільськогосподарської продукції відбулося тільки у 6 областях країни, що змушує переглянути питання практичної реалізації стратегічних орієнтирів у зазначеній сфері [9].

Потрібно розуміти, що покращення показників це результат не тільки ефективної реалізації програм та заходів, це і державна підтримка, механізми контролю, економічні важелі впливу. Питому вагу також відіграє стимулювання та субсидування товаровиробників.

Надскладні економічні та епідеміологічні проблеми також істотно вплинули на харчову промисловість та агробізнес. Ю. Терещенко переконана, що основними викликами сьогодення є порушення процедури поставок, зниження ефективності торгівлі на міжнародній арені, труднощі в управлінні робочою силою [10].

Не менш важливою проблемою в умовах пандемії стає забезпечення захисту та підтримки здоров'я працівників харчової промисловості. Фактори забезпечення безпеки працівників, безпеки та якості продукції сьгодні напряму залежать від управлінської складової функціонування галузі.

Беззаперечно, харчова промисловість потребує впровадження дієвих систем управління безпечною харчових продуктів (СУБХП), заснованих на принципах аналізу небезпеки та критичного контролю, які дозволять харчовій промисловості якісно виконувати свої функції та підтримувати довіру споживачів до безпеки та доступності продуктів харчування в часи складної епідеміологічної обстановки [11, с. 1].

Умови ринку стали максимально несприятливими для експорту та ведення міжнародної торгівлі. Застосування різноманітних обмежень має негативний вплив на обсяги постачання вітчизняної продукції.

Безумовно, зміна існуючих умов розвитку галузі зумовила появу нових викликів для виробництва та реалізації продукції харчового промисловості. Водночас невирішеними залишаються проблеми, які і раніше деструктивно впливали на різні сектори та галузі промисловості.

До таких чинників стримувань вчені традиційно відносять:

- недостатній рівень платоспроможного попиту на харчові продукти;
- диференційовану привабливість галузей харчової промисловості для іноземних інвесторів;
- вплив неконтрольованих та непередбачуваних факторів на результати виробництва; недосконалість економічних регуляторів [2, с. 51].

Потрібно погодитися, що недостатність оновлення виробничої бази, недостатність доходів населення, не-

ефективність економічних регуляторів, пріоритетність одних галузей харчової промисловості (олієжирової, тютюнової) над іншими продовжують порушувати стійкість та стабільність вітчизняного промислового виробництва.

Інакше кажучи, в сучасних умовах окрім традиційних викликів, які дестабілізують розвиток харчової промисловості, з'являються нові проблеми, які спричинені обмеженнями та наслідками пандемії COVID-19.

Перспективи розвитку галузі в Україні значною мірою визначатиметься процесами пошуку нових ринків збуту, підвищенням якості продуктів, забезпеченням стійкого інноваційного розвитку.

О.Л. Мармуль вважає, що перспективи розвитку харчової промисловості оцінюються потенціалом зростання галузі, оцінкою обсягу інвестицій, конкурентоспроможності галузі як на внутрішньому, так і зовнішньому продовольчих ринках, стабільністю попиту на продукцію, коливаннями що його супроводжують на короткостроковій та довгостроковій перспективі [12, с. 128].

Значною мірою, інноваційна та управлінська складова розвитку харчової промисловості залишатимуться актуальними питаннями перспективного планування

Існує висока ймовірність, що попит на продукцію харчової промисловості не буде таким значним, як раніше, обсяг витрат на продукцію харчової промисловості суттєво скорочуватиметься. Нові шляхи управління ризиками повинні бути адаптовані до змін, які відбуваються у зв'язку з нестабільністю та невизначеністю сучасного стану ринку.

Науковці пропонують такі кроки, які у перспективі будуть корисними для врегулювання процесів, що відбуваються у галузі харчової промисловості. Зокрема, слід:

- проводити моніторинг ринків попиту за допомогою системи гнучких прогнозів;
- розвивати альтернативні джерела постачання продукції;
- створити алгоритми та заходи, що мінімізують наслідки пандемії щодо усунення дисбалансів;
- здійснювати моніторинг ризиків та забезпечити підтримку бізнесу [13].

Система прогнозування та управлінський вплив істотно впливають на подальше функціонування харчової промисловості в господарському комплексі України. Не потрібно забувати і про створення ресурсної бази, здійснення економічних кроків та процедур, орієнтування на споживача, створення конкурентоспроможної продукції тощо.

Основними чинниками, які визначають тенденції подальшого розвитку харчової промисловості, є наявність сировинних ресурсів, потужностей для розвитку, попиту на продукцію та коштів для фінансування розвитку підприємства [14, с. 134].

На порядку денному також знаходиться питання підвищення конкурентоспроможності галузі як на внутрішньому, так і на світовому рівні. Окрім модернізаційних процесів та залучення інвестицій, повинні відбуватися кардинальні зміни в системі управління. Потрібно передбачити застосування механізмів контролю за діяльністю підприємств, розвивати сировинну базу, проводити комплексні заходи щодо впровадження кращих практик використання ресурсів, реалізовувати антикризову політику.

Сьогодні як ніколи необхідно розробити програмний документ, що враховуватиме основні виклики та тенденції розвитку галузі, прогнозуватиме розвиток ринкових відносин та враховуватиме взаємозв'язок харчової промисловості з іншими галузями.

І.М. Семенчук, К.Ю. Мала наголошують на важливості розробки окремої стратегії, щоб визначала би цілі діяльності підприємств харчової промисловості з урахуванням конкурентних переваг та сучасних форм та методів конкурентної боротьби [15, с. 60].

Вважаємо, що існує також необхідність розробки загальнодержавного стандартизованого документу, який містив би рекомендації та пріоритети роботи різних суб'єктів реалізації політики в галузі харчової промисловості.

Окремі науковці вважають, що стратегія розвитку харчового підприємства повинна бути спрямована на розширення сфери діяльності цього підприємства з метою отримання додаткового прибутку [16, с.114].

Однак говорити про те, що забезпечення ефективності роботи підприємств обмежується виключно розширенням потужностей та отриманням доходу також можна вважати помилковим. Стратегічне планування повинно дозволити розкрити потенціал підприємства, удосконалити організаційно-управлінську складову, правильно розподілити ресурси, зміцнити позиції підприємства і забезпечити його конкурентоспроможність.

Важливо також оптимізувати виробничі процеси, передбачити механізми реалізації продукції, підвищити якість та безпечність продуктів харчування. Це питання лежить у площині вітчизняних інструментів контролю, що повинні ретельно слідкувати за дотриманням вимог щодо безпеки продукції, її відповідністю стандартам якості.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проведений огляд проблемних питань функціонування галузі харчових промисловості продемонстрував, що існує ряд проблем управлінського, економічного, нормативного характеру, які деструктивно впливають на розвиток харчової промисловості. Відсутність необхідних інвестиційних вкладень, заходів державної підтримки, створюють несприятливий клімат для розвитку галузі. Глибока економічна, політична та епідеміологічна кризи загострюють існуючі проблем, що дестабілізують роботу підприємств та галузей харчової промисловості, змушують шукати нові можливості функціонування ринку збуту продукції. Особливого значення набуває питання прийняття стратегічного документу, який повинен визначити перспективні напрямки розвитку харчової промисловості у короткостроковій та тривалій перспективі.

Перспективи розвитку харчової промисловості напряму залежатимуть від зростання галузі, її конкурентоспроможності, ефективності економічних важелів впливу, розвитку ринкової моделі виробництва, адаптованої до вітчизняних реалій.

Подальші напрями досліджень повинні розкривати особливості управління галуззю в умовах кризових явищ, визначати актуальні шляхи залучення інвестицій, містити глибокі соціологічні та статистичні дослідження ринку. Особливу увагу необхідно звернути на прийняття стратегічних документів, зміст яких повинен стосуватися питань подальшого розвитку галузі харчової промисловості та забезпечення її зростання.

Література:

1. Розвиток харчової переробної промисловості за 2018 рік. Інформаційно-аналітичний портал АПК України. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua> (дата звернення 01.02.2021).
2. Сичевський М.П., Юзефович А.Е. Розвиток харчової промисловості: акценти державної політики. Економіка АПК. 2014. №7. С. 46—51.
3. Іванченко П.М. Проблеми харчової промисловості в контексті управління галуззю. URL: www.pdaa.com.ua/np/pdf4/5.pdf (дата звернення 01.02.2021).
4. Ільчук В.П., Шпомер Т.О., Калініченко М.Ю. Проблеми та перспективи фінансового забезпечення розвитку харчової промисловості України. Фінансові до-

слідження. 2019. № 2 (7). URL: <http://ir.stu.cn.ua/123456789/20269> (дата звернення 01.02.2021).

5. Бондарев Т.Б., Сінічкіна Л.В. Харчова промисловість: засади правового регулювання в Україні. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=nu9tBgAAQBAJ&pg=PP1&hl=uk&pg=PP1#v=thumbnail&q&f=false> (дата звернення 01.02.2021).

6. Коваленко О.В., Коткова Н.С. Інноваційно-інвестиційне забезпечення технічної модернізації як основа зростання конкурентоспроможності харчової промисловості. *Продовольчі ресурси*. 2020. № 14. С. 230—240. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pr_2020_14_26 (дата звернення 01.02.2021).

7. Швець Ю.О. Аналіз сучасного стану харчової промисловості України на внутрішньому та зовнішньому ринках. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2018. Вип. 30. С. 71—74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2018_30_17 (дата звернення 01.02.2021).

8. Стратегія розвитку експорту продукції сільськогосподарства, харчової та переробної промисловості України на період до 2026 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 588-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/588-2019-%D1%80> (дата звернення 01.02.2021).

9. Стан галузей АПК. Інформаційно-аналітичний портал АПК України. 2021. 4 лютого. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/investoram/monitoring-stanu-apk/stan-rozvitku-apk/stan-galuzej-apk> (дата звернення 01.02.2021).

10. Терещенко Ю.В. COVID-19: Вплив на харчову промисловість та агробізнес. URL: <https://home.kpmg/ua/uk/home/media/press-releases/2020/04/vplyv-na-kharchovu-promyslovist.html> (дата звернення 01.02.2021).

11. COVID-19 та безпека харчових продуктів: Керівництво для харчових підприємств: тимчасове керівництво. 07 квітня 2020 року. URL: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/331705/WHO2019-nCoV-Food_Safety-2020.1-eng.pdf (дата звернення 01.02.2021).

12. Мармуль Л.О. Основні проблеми ефективного функціонування харчової промисловості України: рецензія. *Економіка АПК*. 2014. № 10. С. 128—131. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=nu9tBgAAQBAJ&pg=PP1&hl=uk&pg=PP1#v=thumbnail&q&f=false> (дата звернення 01.02.2021).

13. Гаврилюк О.О., Терещенко Ю.В. Харчова промисловість та агробізнес: вплив COVID-19 URL: <https://home.kpmg/ua/uk/home/insights/2020/03/agribusiness.html> (дата звернення 01.02.2021).

14. Любович А.А., Тарасова К.І. Аналіз харчової промисловості України. Статистика — інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць. Вип. 4. Ч. І-Одеса, ОНЕУ. 2018. С. 128—135.

15. Семенчук І.М., Мала К.Ю. Шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємств харчової промисловості. *Агросвіт*. 2019. № 4. С. 56—61.

16. Денісюк І. Стратегія розвитку підприємства харчової промисловості: економічна сутність. *Економічний аналіз*. Т. 12 (3). С. 112—115. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2013_12%283%29_25 (дата звернення 01.02.2021).

References:

1. The official site of Information and analytical portal of the agro-industrial complex of Ukraine (2019), "Development of food processing industry in 2018", available at: <https://agro.me.gov.ua/ua> (Accessed 01.02.2021).

2. Sychevsky, M.P. and Yuzefovich, A.E. (2014), "Development of the food industry: accents of the state policy", *Ekonomika APK*, vol. 7, pp. 46—51.

3. Ivanchenko, P.M. (2009), "Problems of the food industry in the context of industry management", available at: www.pdaa.com.ua/np/pdf4/5.pdf (Accessed 01.02.2021).

4. Ilchuk, V.P. Shpomer, T.O. and Kalinichenko M.Yu. (2019), "Problems and prospects of financial support for

the development of the food industry of Ukraine", *Finansovi doslidzhennia*, [Online], vol. 2 (7), available at: <http://ir.stu.cn.ua/123456789/20269> (Accessed 01.02.2021).

5. Bondarev, T.B. and Sinichkina, L.V. (2014), *Kharchova promyslovist': zasady pravovoho rehuliuвання v Ukraini* [Food industry: principles of legal regulation in Ukraine], Arzainger, Kyiv, Ukraine.

6. Kovalenko, O.V. and Kotkova, N.S. (2020), "Innovation and investment support of technical modernization as a basis for increasing the competitiveness of the food industry", *Prodivol'chi resursy*, [Online], vol. 14, pp. 230—240, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pr_2020_14_26 (Accessed 01.02.2021).

7. Shvets, Y.O. (2018), "Analysis of the current state of the food industry of Ukraine in the domestic and foreign markets", *Naukovyj visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*, [Online], vol. 30, pp. 71—74, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2018_30_17 (Accessed 01.02.2021).

8. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019), Order "Strategy for the development of exports of agricultural products, food and processing industries of Ukraine until 2026", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/588-2019-%D1%80> (Accessed 01.02.2021).

9. The official site of Information and analytical portal of the agro-industrial complex of Ukraine (2019), "The state of the branches of the agro-industrial complex", available at: <https://agro.me.gov.ua/ua/investoram/monitoring-stanu-apk/stan-rozvitku-apk/stan-galuzej-apk> (Accessed 01.02.2021).

10. Tereshchenko, Yu.V. (2020), "COVID-19: Impact on the food industry and agribusiness", available at: <https://home.kpmg/ua/uk/home/media/press-releases/2020/04/vplyv-na-kharchovu-promyslovist.html> (Accessed 01.02.2021).

11. The official site of The State Service of Ukraine on Food Safety and Consumer Protection (2020), "COVID-19 and Food Safety: A Guide for food companies" available at: <https://dpss.gov.ua/storage/app/sites/12/uploaded-files/korusnaInformazia/15-04-2020-covid-19-ta-bezpeka-kharchovikh-produktiv-kerivnitstvo-dlya.pdf> (Accessed 01.02.2021).

12. Marmul, L.O. (2014), "The main problems of effective functioning of the food industry of Ukraine", *Ekonomika APK*, vol. 10, pp. 128—131, available at: <https://books.google.com.ua/books?id=nu9tBgAAQBAJ&pg=PP1&hl=uk&pg=PP1#v=thumbnail&q&f=false> (Accessed 01.02.2021).

13. Gavrilyuk, O.O. and Tereshchenko, Yu.V. (2020), "Food industry and agribusiness: the impact of COVID-19", available at: <https://home.kpmg/ua/uk/home/insights/2020/03/agribusiness.html> (Accessed 01.02.2021).

14. Lyubovich, A.A. and Tarasova, K.I. (2018), "Analysis of the food industry of Ukraine", *Statystyka — instrument sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen'*: zbirnyk naukovykh students'kykh prats', [Online], vol. 4, no.1, available at: <http://dspace.oney.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6992/1/%D0%90%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%20%D1%85%D0%B0%D1%80%D1%87%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.PDF> (Accessed 01.02.2021).

15. Semenchuk, I.M. and Mala, K.Yu. (2019), "Ways to increase the competitiveness of food industry enterprises", *Agrosvit*, vol. 4, pp. 56—61.

16. Denisyuk, I. (2013), "Strategy of development of the enterprise of the food industry: economic essence", *Ekonomichnyj analiz*, vol. 12 (3), pp. 111—115, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2013_12%283%29_25 (Accessed 01.02.2021).

Стаття надійшла до редакції 19.02.2021 р.